

ACC. N:R. M. 10861: 1-14.

Landskap: Halland

Upptecknat av: J. Ph. Bengtsson

Härad: Halmstad

Adress: Hummelg. 1, Halmstad

Socken: Holm

Berättat av: Johs Jönsson

Uppteckningsår: 1948

Född år 1860 i Holm

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bröllop och bröllopseder.

s. 1-5.

LWF 52.

Hemmets prydnade.

s. 6-12.

" 49.

Lägner och talesätt om kyrk-

klockorna. s. 13-14.

" 66.

Skriv endast på denna sida!

Bröllop och bröllopsider. Luf 52

Längre bort i tiderna minnes berättaren
att bruden "fördes" in i kyrkan före brud-
gummen av någon manlig anförvant eller
någon av hennes bekantskapskrets. —

Vigselringar brukade fattigt folk låna
av dem som voro bättre lottade,
min mor hade en enda ring av
vit metall, silver?, som hon brukade
lägga i grädden när hon skulle vispa
till smör, då blev det fortare smör
fröddes det. — Till vardagsring hade man
en av förgylld mässing e. dyl. —

Ing. "sporröt" ej något bekant. Takklädsel
över brudbrant eller pall, ej bekant.

Om blosshållare vet berättaren inget.

Ing. placering vid bröllopsmiddagen, så var det sig
likt före, som nu. Om maträtter på

Forts.

Bröllopsmiddagen har icke ber^{tt}. något att säga, maten blev nog efter ekonomin hos vederbörande. Ang. "stugas" eller, som det säges "krusas" så var det mycket vanligt före i tiden. Musiken hade ingen plats vid fattigmans bröllop. — Brödbitar, som blev över samlades i "bänken", som man satt på, denna var försedd med lock. I. k. "bänkvälling" tillreddes av dessa brödbitar, genom att slå varmt vatten på, så det blev som en välling. —

En frivillig insamling s. k. "hockapängar", tillgick så att gästerna "la" pengar på en tallrik e. dyl., sedan fick dessa pengar delas mellan präst, event^ul^l och koperskan. — Var och en, som dansade med bruden skulle ge hvar en slant. — Ja, dom tog fast brudgummen och

Forts.

hissade honom, som en ärbetygelse,
om höjden i huset tillät det, annars
fick "hissandet" försiggå utanför. —
Om "sänglag" vid bröllop, ej något bekant. —
Ja de va "brugelit" att bröllopsgästerna
skulle följa brudparet till deras hem, som
sjöng någonting för dem, och sedan
skulle dom få vara i fred. —
Sug. träsko under sängen, eller bäddning
av brudsängen, ej något bekant. —
Den vita brudklänningen har nog
varit i bruk i århundraden, öven
svart har använts i vår rocken men
mycket sällan. — Här användes både
lingonris och myrten till brudkronan,
men många gifte sig utan "kron" o krans.
En bukett skulle ju bruden ha en någon
sorts blommor förstås.

Forts.

Bruden lånade plagg i vissa fall, speci-
ellt som var mycket fattiga. - Om
pängar i sken vet inget. -

En flicka, som skulle gifta sig
utträdde: jag har 50 riksdaler på
"kisteboen", 2 kockklänningar
och en "rännklänning". -

Det var en särskilt betrodd kvinna,
som skulle "klä" bruden. Kallades
"bruckammaren". Om bruden endast
fick spegla sig i ett fat vatten, vet ingenting. -
Ja, äreportar har varit i bruk här så
långt man kan minnas tillbaka i tiden,
utfördes näst av björk och dito lör, och så
kransar av vilda blommor. -

Om ungdomens "bockabränna".
Ungdomen högg grova "slanor", som släpades
fram och "ledes" vid förstuddörrar på tröskeln

Forts.

med rotundan in mot huset,
sedan fick "lockan" reda ut risten.
hög. björkdragning vet ingenting.
Det var de närmast bekanta
ungdomarna i byn, som
stod för ärsporterna och dess
utförande. En tid efter bröllopet
blev dessa ungdomar bjudna
på s. k. "ärsportagille", detta
gille förekommer ännu i vår
tid på orten. Någon särskild
pyntning av bröllopsgården förutom
ärsporten förekommer sällan,
någon gång en hjortransparans ^{vid} framförskott
för bröllopsgården med kända
lykter om väderet tillät dyl. ⁴

det samma!

g

h

g

Hemmets Prydande. Luf. 491) Löorning.

Ja, spec^t till Midsommarafton "satt²"
man björkgrenar bakom möblerna
så mycket man kunde fästa,
och utanför "fastedörren", sattes
upp större björkar. Till en viss
högtidskväll (när ej matlagning behöfde försliga²).
Sattes en större björklövsruska i
"fyren" - den öppna spisen. Till
julafton pryddes den öppna
spisen med granriskvistar,
ovanför och vid sidorna.

2) Golvat.

Vid alla större högtider brukade man
(och de flesta lördagsaftnar) skura, eller tvätta
golvet med harnviskor, sedan
ströddes enris och sand,

för träskorna skulle ju vara på
inne i regel. Där, som var
jordgolv, och vaggan gjordes för-
djupningar med "gunglarna",
måste vaggan flyttas än hit
än dit på golvet, på detta
sortens golv låg ganska tjockt
lager av repat ennis. Kalkklippor
av råghalm "lades" på golvet jul-
afton, och låg kvar till Knuts-
dagen, då skulle den vara borta.
Här i socknen finnes ingen kvar,
som består golvstenli ovanstående.
Den fattiga befolkningen saknade
mattor av något slag. —

3) Väggpyrnader.

Här finns en sorts bonader av
målat papp, som sattes upp bara

13
till julen. Våggarna voro "bara" under
öfriga delen av året. De äldre
här på trakten säger att de
först 1870 ung² var första
gången tapeter slogs på väggarna.
Tapeterna såg ut ungefär så här: En avdelning
med blommor (ekelöv och ollon), så en
smalare vit avdeln. o. s. v. Något
10 år senare började s. k. julack (jultöcke)
att kunna köpas (av kunnigt deligt papper.)
Och så kom där² slag av oljemålningar
först² spec² i ungl. färg, och fr. Bibeln hämtade
bilder. Det fanns en affär i Halmstad,
som hette "Brodersons", som spec² sig på
sådana ark. Där var trångt
om platsen strax före
julatid, talar dom om, som då
var med år 1870-1875 ungefär.

5) Spisar.

Före 1870 fanns ej några gjutna spisar i trakten här, det var bara till att elda i den s. k. fyren = den murade öppna spisen, så i regel var bakugn anordnad i denna mur, så man stod utanför muren i stugan och eldade med ris av olika träslag i bakugnen.

6) Belysning.

Små blåklämpor av olika format, eldade med fotogen, sen kom ju hemgjorda tälgljus, sen de fina stearinljusen, men fotogenlampor finnas ännu kvar på många ställen i socknen.

7) Blommor.

Några avskurna blommor i vasar sattes i regel ej in. Utanför stugknutarna fanns ju salvia, isop, lavendel, ambrodd, men fogs hellan in i stugan. forts.

6)
7) Forts. Ang. krukkblommor i fönstren, så var
det inte många sorter, men myrten främst,
och så en, som "hette" balsamin. —
Hur man fick sticklingar. Jo, man tog
när man var borta på något ställe,
så ingen såg det, ett "skott" fr. den växt
man tänkt sig. —

8) Andra prydnader.

Jo, halmkronor spec. till julen. Dessa
utfördes av otröskad råghalm.
En större i mitten, till denna åtgick
12 st. 2 dm. långa halmvethän, dessa
sammanslagna med stark sytråd,
sen 4 (fyra) st. mindre "kronor", av en knapp
dm. = längd, att bindas i de fyra hörnen
på den stora, och så en lika stor, som de
4 i alla att bindas under den största.
I "kronorna" skulle sedan hängas

Forts.

7
8) Forts. Kulörta pappersremsor, några
tyngre saker fälde den ej.
Uppgifterna äro hämtade från
x) mitt morföraldrarn i Fästare^{n: 22}
Holms socken. År 1825 byggde
min mors farfar och farmor
en ryggårstuga. År 1874 byggdes
stugan, eller huset om till
s. k. loftstuga, men den öppna spisen
bebehölls, med undantag av
att en liten järnspis är inmurad
på senare tid. Ännu
användes fotogenlampor här.

Sånger och talesätt om kyrkklockorna.

Detta gäller Holms kyrkklocka. Inskrip-
tionen på densamma lyder:

- 1) Hör, Gud ännu sin nåd dig bjuder,
Se, templets portar öppna sig. Kanske härnäst,
då klockan lyder, Upplåter gravens port för dig,
Du gåve mer i Herrens hus, Ditt rum bereds i jordens
grus. 2) Men om i dag du söker Herren, Och honom hans ord
i hjärtat bär, Han följer dig och är ej fjärran; Di du hans
tröst och hjälp begär; Han ej din sjüksång öreger. Och än
i graven till dig ser. 3) Så sök i dag, då är och hälsa.
Inge dig tid och kraft därtill, Loh Herrens nåd,
som vill dig frälsa, Blott du på honom
trösta vill; Och Gud, som hör din bön
och sång, Velsigna skall din
kyrkosång. (F. N. Franzen (1814) Psalm 205
När det ringer till gudstjänst.)

Lu F 66.

ACC. N:R M. 10861:14

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Forts.

En del personer sade sig på klangen
av kyrkklockorna kunna utläsa: här blir
snart dödsfall. När kyrkfolk kom
att gå i "skock" = stora kops,
sades det betyda snar likfärd. —
Gåtor och ramsor om kyrkklockorna
saknas helt av berättaren.